

Kakšno Cerkev bo premagal Antikrist

Pogovor duhovnika Nikolaja z igumanom Varsonofijem, I.

Iguman Varsonofij: Absolutno pravoslavje kot popolnoma uresničena Cerkev – Jagnjetova Nevesta¹ –, je celostna eshatološka dovršitev Cerkve. Obstaja zemeljska, zgodovinska Cerkev, ki se imenuje “Božji Izrael”. Tudi to je poimenovanje Cerkve, le nekoliko drugačno, ali ne? Treba je razločevati. V Sveti Trojici razlikujemo Očeta in iz njega izhajajoči hipostazi² Sina in Svetega Duha. Cerkev je podobna trojstveni ideji. V njej je tudi moč razlikovati Cerkev-Mater in Cerkev-ljudstvo. Absolutno pravoslavje je Cerkev-Mati, Jagnjetova Nevesta, Njeno Srce.

Srce v Svetem pismu istočasno pomeni tudi spoznanje kot popolno poznavanje Boga. Popolno poznavanje Boga je v Srcu Jagnjetove Neveste.

Duhovnik Nikolaj: Brezmadežno Srce Božje Matere.

Varsonofij: Seveda. Vedeti moraš, da je v Svetem pismu srce organ božjega spoznanja (prilika o sejalcu). **Popolno spoznanje, absolutno pravoslavje je Srce Jagnjetove Neveste.**

Potrebno se je zavedati, da pravoslavje svetih očetov (patristika) ni absolutno, ampak v nastajanju: v težavah, napakah, bojih. Absolutno pravoslavje je le Ona. V enosrčnosti s tem absolutnim pravoslavjem – s Srcem Jagnjetove Neveste –, se bo odprla tudi pot k osebni in splošni ponovni združitvi. Najprej se je tega treba zavedati v umu, potem pa se približati s srcem, z duhovno religiozno

intuicijo. Samo na ta način tega ne bomo sprejemali le z glavo, ampak s svojim notranjim človekom.

Nikolaj: Vsi pravoslavni kristjani se morajo usmerjati k Božji Materi.

Varsonofij: Da. Kot k centru, k osnovi notranjega zedinjenja; ne zunanjega, konfesionalnega, katehiziranega, na temelju nekih simboličnih besedil, temveč na osnovi globokega doživljanja tega zedinjenja kristjanov, kakršno je bilo po Binkošti: ena duša in eno srce. Od binkoštnega dne naprej imamo eno Srce, – Srce Jagnjetove Neveste, Božje Matere. K zedinjenju s tem absolutnim, popolnim pravoslavjem, od katerega se je naše zemeljsko zgodovinsko pravoslavje odvrnilo in ga izgubilo, se mora usmeriti notranji proces.

Nikolaj: Kako naj vse to dosežemo?

Varsonofij: Sedaj na to temo pišem in upam, da bom kmalu končal. Moja poslednja dela so se razvejala in razširila do neskončnosti. V čem je bil vzrok tega pisanja? Skoraj pred enim letom, septembra leta 1995, je bil v Moskvi seminar na temo eshatologije. Udeležili se ga niso samo pravoslavni, ampak tudi katoličani. V središču zanimanja je bilo delo katoliškega profesorja iz Ženeve z naslovom *Civilizacija ljubezni*. V njem je dokazoval, da bo pred koncem sveta nastopilo še zmagovalje ljubezni, miru, Cerkve.

Mnogi so se prijavili k diskusiji. In glej, A. K. je nastopil z obtožbo avtorja v tem, da je njegov koncept popolnoma nezgodovinski (pravilneje, zgodovinski). Odgovoril sem: "Ali je mogoče na protibiblični osnovi teologu očitati nezgodovinskost?"

Povsem jasno je, da katoličan veruje v svetopisemske obljube kot v nekaj najsvetlejšega, toda pravoslavni javno ne veruje in prikriva to nevero z zgodovinskimi tendencami. Te pa so takšne, da se resnično poraja kraljestvo Antikrista. Najpopolnejše zmagoslavje nevere! V zgodovini imajo tokovi nasplošno lastnosti kaže: v njih je navzoč sam knez sveta, vsakovrstno zlodejstvo. Da bi ga premagali, je potrebno verjeti svetopisemskim obljubam. Zgodovinskost (historizem) se zoperstavlja Bibliji – v tem je čisti ateizem, nevera, odkrito brezboštvo –, in vse to, ne samo, da je potrebno potrpežljivo prenašati, ampak se sporoča širokemu zboru brez pojasnil. Navzoča je inteligenca, akademski profesorji svetovnega slovesa, in vsi sprejemajo to kot nekaj obveznega.

Intelektualna elita sodobnega pravoslavja demonstrira popolno nevero v Sveto pismo. Kaj je vendar to? Njihov uradni organ – dnevnik *Pravoslavna Moskva* sporoča: katoliki verujejo tako, toda mi drugače. Je pač tako. Katoličani verujejo v Biblijo, toda pravoslavni Pismu ne verjamejo? Kakšno je vendar takšno pravoslavje! Kaj se je z nami zgodilo? Groza! Treba je biti plat zvona, naznaniti strašen preplah: izgubo vere ravno v najbolj aktualnem sedanjem času, času eshatologije.

Dokazujem, da se tukaj stekajo pota starega in novega Izraela. Ono farizejstvo je zavrglo utelešenega Sina, sodobno pa zavrača navzočega Duha. Uteleženi Sin je Božje Jagnje, osvojeni, pritegnjeni Duh pa je Jagnjetova Nevesta.

Nikolaj: To, kar ne bo odpuščeno ne v tem in ne v onem veku. Božjo Mater so križali v osebi Cerkve.

Varsonofij: Da, pokazali so se preprosto kot notranje absolutno tuji ljudje. Pokazali so se kot **pozunanjeni**. Apostol uporablja izraz: **zunanje** (prim. 2 Kor 4,16). Kot pozunanjeni so se namreč pokazali vrhovi novozaveznega Izraela. Ti bi morali biti posvečeni, a so se pokazali kot pozunanjeni, tuji skrivnosti notranjega razodetja. Kako strašna katastrofa! Škofje – ljudje, katerim se obeša na prsi, na srce ikona Panagije, Presvete, so se izkazali za odtujene glavni skrivnosti Cerkve. Pokazali so, da so oddeljeni od apostolstva. Zgodila se je strašna katastrofa: pokazali so se kot uradniki, birokrati, ki vršijo določena dejanja in pri tem se vse konča. To je katastrofa, podobna tisti, ki se je zgodila v starem Izraelu.

Stari Izrael se je odvrnil od vere v **utelešenega Sina**. Oče Sergej Bulgakov izraža takole misel: Beseda se uteleša, mogoče jo je zgrabiti in križati, toda Božji Duh se ne uteleša, On se javlja. Navzočega Božjega Duha ni mogoče ubiti, ker je Duh. Od njega se je mogoče odvrniti, preprosto je mogoče delati videz, da se ne javlja, lahko se je odvrniti od teh energij, toda to je možno samo takrat, kadar smo jim absolutno notranje tuji. Stekajo se pota starozaveznega in novozaveznega Izraela. In prišlo je do tega, da se je tisto svarilo, ki ga vsebuje pismo Rimljanom o poganskem kristjanu: "... ne prevzemaj se, ... ne prepuščaj se domišljavosti, ... sicer boš tudi ti odsekan" (Rim 11,18-22), uresničilo. Novozavezni Izrael se je pokazal za odsekanega. Tragedija se je ponovila.

Varsonofij: V našem ruskem pravoslavju je zelo močna antisemitska gonja. Ves čas obtožujejo (včasih odkrito, drugič nekoliko zakrito) masonsko-semitsko zaroto, "svetovno zakulisje" (tako se izražajo); praktično to pomeni: **zgrabi tatu**. Dejansko pa se je to zgodilo znotraj, med nami. Strašna katastrofa! Ta čas je zelo težak. To je čas, v katerem se

zdi, da sile dobrega na zemlji pešajo, da dobro izgublja moč.

Nikolaj: Pričenja se čas, v katerem se preobračajo nebesa. Vse se vrača k izvorom. Kakor da bi se vrnili k začetku krščanstva. V čem, na primer, se sodobna Cerkev razlikuje od Cerkve tisočletne давnine? Iste so cerkve, isti duh.

Varsonofij: Da. Neprestano opazujem tole: krivijo Žide v židovstvu. Medtem pa uradna duhovščina, uradno osebje kulta neprestano straši pred nevarnostjo neduhovnega razvoja. V bistvu se je vse ponovilo, le v globljih plasteh spoznanja. Takrat je bilo vse na dlani in utelešeno Besedo je bilo mogoče fizično ubiti, toda tukaj imamo globoke plasti spoznanja, tukaj je duh. Tukaj se je ponovil umor, vendar na način, da se ne opazi takoj. Kljub temu pa tega ni težko razkrinkati.

Ne spominjam se, ali sem govoril o tem, da zejtunska prikazovanja dajejo možnost pravilne razlage preroštva o usodi Jeruzalema, ki se je pokazalo kot pretrd oreh za cerkvene oče-

te: *“Jeruzalem bodo teptali neverniki, dokler se ne izpolnijo časi poganov”*³ (Lk 21,24). Stvar je v tem, da ima to preroštvo dvojno dno in dva načrta: govori o usodi Jeruzalema-mesta, ki je, kakor ves judovski narod, kaznovan zaradi zavrnitve Mesija, medtem ko si pogani – Nejudje prisvajajo to mesto. Tukaj Odrešenik zaobjema tudi že drugi načrt, ki se bo uresničil v apokalipsi.

Apokalipsa govori o tem, da *“bodo pogani dvainštirideset mesecev teptali sveto mesto”* (Raz 11,2). Spet je govor o Jeruzalemu, toda v drugem smislu. Tukaj **gledamo na Jeruzalem kot na hierarhijo novozaveznega Izraela**. To je pretresljivo! Na začetku enajstega poglavja videc skrivnosti opazuje krščanstvo v podobi starozaveznega templja. Zakaj starozaveznega? Žrtvenik, zunanji dvor templja sta elementa davnega starozaveznega templja, pod čigar podobo se kaže **krščanstvo**. Krščanstvo, Kristusova Cerkev, je v jedru, v svoji substanci, nekaj drugega kot starozavezna ureditev. V njem mora biti že prisoten Božji Duh! Tukaj pa ga vdece gleda v starozavezni podobi.

Fotografija domnevnega svetlobnega čudeža v Medjugorju (ok. 1989).

To pomeni, da sta se zavezi zedinili, postali stara zaveza. Ciklični krog se je sklenil, spet sta se vrnila ...

“Dvorišče pa, ki je zunaj svetišča, izpusti in ga ne meri” (Raz 11,2). Da ne pozabim, v zunanjem dvorišču starozaveznega templja je stalo ljudstvo. V templju je bilo presveto, potem sveto (kjer so bili navzoči duhovniki in leviti) in bilo je zunanje dvorišče. Zunanje dvorišče je pripadalo ljudstvu, navadnim vernikom. *“Dvorišče pa, ki je zunaj svetišča, ... je bilo namreč prepuščeno poganom, ki bodo dvainštrideset mesecev teptali sveto mesto” (Raz 11,2).*

Teptanje svetega mesta, – spet je govor o tem, kako je bil kaznovan starozavezni Izrael. Pokazalo se je torej, da prerokba o Jeruzalemu zaobjema tudi to teptanje, – toda ne Judov, temveč kristjanov. Cerkevni očetje na to sploh niso opozorili. To prerokbo so razlagali v tem smislu, da bo Jeruzalem, najsvetejše mesto Judov, pod oblastjo Nejudov skoraj do konca sveta. Janez Zlatousti je menil, da do konca sveta, zgodnjekrščanski sveti pa, da **skoraj** do konca sveta, to pomeni, da bo Antikrist v poslednjih treh letih in pol ustanovil judovsko državo, starojeruzalemski tempelj, se v njem ustoličil in bo samega sebe proglašal za Boga. Takšna je bila najstarejša razlaga. Seveda je otroško naivna. V njej niso opazili strašne tragedije novozaveznega Izraela.

“V hudobiji bodite otroški” (1 Kor 14,20), je pozival apostol Pavel, in naši sveti očetje so se v zlu pokazali kot otroci. Bili so preveč dobri in niso predvideli strašne tragedije krščanstva. Njihova razlaga ni bila na ravni svetih očetov ampak svetih otrok. Niso opazili, kako strašno zlo je prodrlo v notranjost: kakšna tragedija bridkega padca! Tega niso opazili. Nasploh je slutnja, predvidevanje zla – sila težka naloga. Zelo dober človek ne more predvideti razvoja zla. Da bi predvideli zlo, je potrebno imeti izkustvo pokvarjenosti. V svoji notranjosti je potrebno prestati mnogo zlega, da bi lahko predvideli njegov razvoj.

Na temelju takšne razlage so bile evangeljske besede tako tudi prevedene: *“... dokler se ne dokončajo⁴ (izpolnijo) časi poganov”⁵ (Lk 21,24).* V letu 1967 je bil ves Jeruzalem v rokah Judov. Od tega časa naprej so besede (Lk 21,24) izgubile svoj pomen. Morali bi reči, da so se časi nevernikov končali, vendar se niso. Nasprotno, pričeli so se novi, vse je novo, novo, novo. Nič se ni končalo. Razlaga je bila napačna, zato je bil tudi prevod napačen. V resnici ne govorimo o **koncu**, temveč o **dopolnitvi** (ta glagol dobesedno pomeni *dopolniti*), o prihodu obljubljenih, od Boga vnaprej določenih časov izrednega spusta nebes zaradi nevernih narodov.

2. aprila 1968, deset mesecev zatem, ko so Judje zavladali nad vsem Jeruzalemom, so se pričela prikazovanja v Zejtunu, v Egiptu (prikazovanja so se zaključila 29. maja 1971), ki so najbolj vzvišena v zgodovini prikazovanj. Prišlo je do prihoda **Jagnjetove Neveste** na zemljo. Kajti ta Božja Mati je **Jagnjetova Nevesta** sama. Jagnjetova Nevesta – absolutna Cerkev. Od absolutne hipostaze Cerkve se ne smemo **odvrčati**. **S tem, ko je obstoječa Cerkev zanikala pristnost prikazovanj, se je odvrnila od že uresničene, dopolnjene Cerkve.** To je grdobija, odsekanje, divjost.

Krivi so bolj vzhodni patriarhati, prvi med njimi pa – Carigrad. Formalno, kanonsko, pravno moskovski patriarhat nima pravice, da bi se, recimo, vmešaval v delovanje aleksandrijskega (prikazovanje je bilo na ozemlju aleksandrijskega patriarhata). Vsi ti so Grki, Bizantinci. Toda nad njim je še carigrajski, prvi po časti. Ima pravico nekaterih razsodb: tradicionalno (če so kakršni koli spori) se obračajo nanj. Čeprav nima oblasti, ima vendarle avtoriteto in čast.

Zanimiv je **mistični smisel, ki je bil dan** v času od 2. aprila 1968 do 29. maja 1971. Doba od 1968 do 1971 pomeni **več kot tri leta**. Javno delovanje Jezusa Kristusa je trajalo več

kot tri leta. Od tega trenutka, ko je izrekel besede: *"Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo"* (Mr 1,15; besede, s katerimi je začel oznanjevanje), so minila več kot tri leta. Tako, glejte, so tudi tukaj iste besede: **izpolnijo časi** in stoji isti glagol. In to se dogaja ob najveličastnejšem prihodu na zemljo: takrat – **Božjega Jagnjeta**, zdaj – Jagnjetove Neveste. Tukaj je vse simetrično.

Več kot tri leta ... Samo na to se je potrebno osredotočiti, da bi te besede pritegnile pozornost. Kaj pa sami datumi? Kaj označujeta 2. april in 29. maj? To je nadvse zanimivo: od 2. aprila do 29. maja leta 1453 je trajalo obleganje Carigrada, ko so Turki-Osmani postopoma napadali in osvajali ozemlje bizantinskega cesarstva.

Za ves pravoslavni svet, za vso Rusijo je bil Carigrad najmogočnejša avtoriteta. Vsi so se v neki meri zavedali odvisnosti od nje. Torej, pravoslavna Cerkev, pravoslavni vladar. In nenadoma je prišlo do usodnega dogodka: Turki oblegajo Carigrad in ga zavzamejo. To se je začelo 2. aprila in se končalo 29. maja – bizantinskega cesarstva je bilo konec. Za ruske ljudi in za ves krščanski svet je bila to tragedija.

Zahodni svet je bil v tem času že oddeljen in je do tega lahko imel škodoželjen odnos. Vsekakor so Rusi imeli ta dogodek za strašno tragedijo. Treba je vedeti, da je bila ta država za Ruse politični branik resnice, časti in resničnega krščanstva.

Gre za to, da sedaj, ko je najmogočnejši spust nebeške Cerkve trajal tako dolgo časa in se carigrajski patriarh za to ni zmenil, je bilo že s tem samim pokazano, da je sedanji padec še globlji kot oni, zaradi katerega je propadlo cesarstvo. Oni tam so izginili politično, ti tukaj pa so prenehali obstajati duhovno.

Vi, ki ste se od tega oddaljili, niste tako prizadeti kot jaz, ki po starem ostajam poslušen moskovskemu patriarhu. Ta ne glede na težavnost medsebojnih odnosov s ca-

rigrajskim patriarhatom formalno ostaja prvi hierarh vsega vesoljnega grško-ruskega pravoslavlja.

Dejstvo, da so Grki takrat izgubili cesarstvo, je bila predvsem posledica njihovega notranjega razkroja. Očividno Gospod osvobaja kristjane od politične oblasti takrat, ko ne zmorejo več obvladovati skušnjave, ki je s to oblastjo povezana. Politična oblast je tudi skušnjava. Ko breme političnega gospostva zanje postane omama, jih Gospod osvobaja od politične oblasti in jih napravi za vazale turškega sultana.

Nikolaj: Vi kljub temu ščitite vso hierarhijo pravoslavne Cerkve?

Varsonofij: Jaz ji kljub temu ostajam pokoren. Pri vsakem bogoslužju izgovarjam: *"O velikem gospodu, očetu našem ..."*. To se na meni tudi na nek način odraža, ali ne?

Bodite pozorni na to, kako v Apostolskih delih apostola Pavla privedejo pred sinedrij. Začel je govoriti, veliki duhovnik pa je ukazal, naj ga tepejo. Pavel mu je zabrusil: *"Bog te bo udaril, stena pobeljena"* (Apd 23,3). Tedaj so rekli Pavlu: *"Velikega duhovnika Božjega zasramuješ"* (Apd 23,4)? Pavel pa se je opravičil: *"Nisem vedel, bratje, da je veliki duhovnik, zakaj pisano je: Voditelja svojega ljudstva ne boš sramotil"* (Apd 23,5)!

Nekoč sem se že opravičil patriarhu za greh, katerega sem imenoval takole: *"Dopustil sem obrekovanje vodilnih v Božjem narodu."* Namenoma sem uporabil ta izraz. Zakaj? Apostol Pavel je razumel, da je bil veliki duhovnik, ki je sedel pred njim, satanska oseba, vendar je nekakšen minimum spoštovanja ostal. Prav zato, ker oznanja evangelij (čeprav formalno), vodi bogoslužje, za preprosto ljudstvo ostaja človek, ki pooseblja Cerkev. Z ozirom na to kvaliteto mu je treba izkazati nekakšen minimum spoštovanja. Če se ne strinjaš, moreš dokazati, toda dokazati je treba

zelo odgovorno. Določeno je bilo, da pride čas dokazovanja. Potrebno je dokazati in čas za to je že zdavnaj dozorel.

Nikolaj: To, kar je rekel apostol Pavel, je bilo dejanje ozaveščenja. Ali lahko veliki duhovnik kar tako ukaže tepsti po obrazu nedolžnega! To je bilo dejanje ljubezni, tankočutnega ozaveščenja tega človeka. Veliki duhovnik je na najnižkotnejši način podrl vse, kar je predstavljal. Prvi hierarh Cerkve je dolžan varovati pravico in se zanjo boriti, on pa jo ruši. To pa ne pomeni, da je apostol človeku, ki ga je tepel, dal prav.

Varsonofij: Ne, to ne pomeni, da mu je dal prav. Vendar pa se celo razkrinkavanje tako padlega velikega duhovnika ne sme spreveči v obrekovanje.

Nikolaj: Obsoditi se ne sme niti psa, bešnega petelina, kaj šele velikega duhovnika. Hotel sem reči nekaj drugega. Dva tedna sem imel priložnost, da sem se pogovarjal z raznimi komunisti. Med njimi so bili tudi poslanci stavropolskih okrožij in celo E. K. Li-gačov. Najbolj začudujoče je to, da so uradno Cerkev smatrali za svojo privrženko. Ko so zvedeli, da sem duhovnik, so rekli: "Prekrasno! Sedaj bodo volitve in vi boste šli glasovat za nas."

Varsonofij: Nekje je prišlo do povezave.

Nikolaj: Da, in še do kakšne povezave. Eden me je omamil z udarcem v čelo, v duhu: "Kaj se greš! Sedel sem med vašimi očeti: metropolit in škofi. Vso našo deželo so imeli v rokah. In ti, duhovnik, kaj se vtikaš, če pa so vsi naši." To so povedali tako, da o tem ni nobenega dvoma: Cerkev in komunisti so – eno. Potem sem nekje prebral pet člankov o tem, da je Gospod Bog postavil komuniste, da bi rešili Božje ljudi –

naveden je ideološki temelj. Vse je podkrep-ljeno z avtoriteto teh hierarhov. Po mojem mišljenju prekašajo grške, kajti povezati se s silo, ki je uničila na desettisoče tvojih bratov v veri in zanje oddati svoje glasove, se zanje boriti (kajti rdeči hierarhi so se zanje borili) – to je tako globok padec, da ga noben drug ne more več preseči.

Varsonofij: Toda kljub temu je za del našega episkopata mogoče ugotoviti, da ni ves vpleten. Na volitvah za dumo me je moskovska patriarhija pozivala, da ne bi glasovali za rdeče, ampak za KRO (kongres ruskih občin). Tudi sedaj, ob predsedniških volitvah, je patriarh izjavil, da se ne sme podpirati komunistov.

Nikolaj: Nedavno sem se pogovarjal z enim od predsednikovih svetovalcev. Je svetovljan, bivši generalpolkovnik KGB. Rekel je: "Zakaj se vsa Cerkev s patriarhom vred ukvarja s politiko? Zakaj hierarhi ruske pravoslavne Cerkve predlagajo ljudem, da bi glasovali za Jelcina ali za Zjuganova? Morali bi vstati in reči: 'Molili bomo in prosili, da bi nam Bog izbral predsednika in po njem deloval', in ne ukazovati konkretno: 'Za tega ali tega glasujte.'" Takšno je prepričanje preprostega človeka.

Varsonofij: Saj veste, da molitev ostaja naš neprestani dolg. V glavnem neprestano molimo za to, da bi Gospod deloval prek njihove volje ali razsvetlil, razjasnil njihovo zavest. To je naša običajna molitev.

Nikolaj: Molitev je lahko formalno izrečena, ker je del bogoslužja – to je eno. Druga stvar pa je – molitev kot izliv srca. Metropolit lahko pravilno izreka ektenije,⁷ ker so označene v besedilu, pri vsem tem pa more v svojem srcu imeti nasprotno želje. Molitev pa je predvsem stanje srca.

Varsonofij: Kdo nas ovira, da bi v naše izrečene molitve ne vnesli želje srca?

Nikolaj: Ovira duh, ki je v srcu.

Varsonofij: Pravilno, seveda, toda ali razumete, ta degradacija, bolezen se je začela pred zelo, zeloavnimi časi. Rusko uradno pravoslavje, tako se mi zdi, je postopoma izgubljalo ljudstvo in treba je vedeti, da Apokalipsa napoveduje: zunanji dvor templja bodo zavzeli pogani, častilci zveri, – pomeni, da ga je izgubila hierarhija. Na primer, mi smo popolnoma izgubili delavski razred. Primerjal sem s Poljsko: delavski razred, – kakršni koli že tam so, vsi so zvesti katoliški Cerkvi. Vzemite Rusijo: so popolnoma ravnodušni.

Nikolaj: Oče, kako se moremo opravičevati z zgodovinskimi dejstvi? Prišel je čas pokore. Pred kratkim sva o agentih KGB v ruski pravoslavni Cerkvi govorila z odličnim duhovnikom. Na nas je gledal s čistimi očmi. Rekel je: "Kaj mi govorite o tem. Odlično poznam zgodovino. Vohunjenje za državo je bilo na široko razširjeno od Petrovih časov naprej", in začel je navajati primere. Bil sem preprosto pretresen.

Varsonofij: Tudi podjarmljenje se je tedaj začelo.

Nikolaj: Kako to? Duhovnik nima pravice tako razsojati. Ko opravičuje preteklost, se s tem poistoveti z grehom.

Varsonofij: Opravičevati se v nobenem primeru ne sme. Gre preprosto za zgodovino bolezni, genezo. To ni opravičevanje.

Nikolaj: Oče, o tem je mogoče govoriti povsem različno. Lahko s solzami v očeh in z notranjo skrušenostjo, s čimer dajemo pečat

kesanja. Če pa govorimo o tem nesramno, ravnodušno: "No da, med seboj smo imeli ovaduhe tristo let. To je seveda velik greh, toda podobno bi se nadaljevalo tudi v prihodnje", se s tem dejanjem pridružujemo grehu.

Varsonofij: Ne, tega ne nameravam opravičevati. Od tega sem že dodobra izmučen. Bil sem v samostanu, v semenišču, bil sem v stiku z episkopatom in neprestano sem čutil trpljenje v srcu. Trpljenje. Ko sem vstopil v kabinet k nekemu škofu, je iz mojih prsi prihajalo stokanje, čeprav ga ni povzročilo nič zunanjega. Nisem mogel razumeti, kaj je to, toda stokanje je prihajalo iz mene. Ko so me mnogokrat klicali na zaslišanje h KGB, sem bil miren, vesel, – nobenih bolečin ni bilo. Toda kadar so klicali k škofu, sem izkušal neverjetne muke, grozljive, in končno je prišlo do stokanja. Povsem različen duh. To je mučno. Zelo lahko se je bilo pogovarjati s KGB-jem. Razumel sem, kaj hočejo.

Nikolaj: Bili so njihovi.

Varsonofij: Da, to že, njihovi. Trpljenje je bilo neverjetno. Iz mene je prihajalo ječanje. Naenkrat je opazil in rekel: "Kaj je? Kaj je s teboj?" Mene pa so že prej poučili, da se je z njimi treba pogovarjati samo s svetimi besedili. Razumel sem, da so kot ognjeni izstrelki, ki morejo zdrobiti, opeči. Odgovoril sem jim s svetimi besedili: "*Saj vemo, da celotno stvarstvo (snov)⁸ skupno zdihuje in trpi porodne bolečine*" (Rim 8,22). To so besede apostola Pavla. Na to ni mogel ničesar odgovoriti. Molčal je. Za vselej sem si zapomnil, da je potrebno tako odgovarjati.

Gre za to, da se, pogledajte, to besedilo ne ujema s katehezo, ki kraljuje v našem bogoslovju. Kateheza govori, da je Kristusovo kraljestvo najprej svet. Razumeš? Toda na kakšen način naj bo Kristusovo kraljestvo svet, v katerem vsa snov trpi v bolečinah in mukah?

Toda vedi, to je kateheza. Ta kraljuje nad možgani svetih očetov, nad vso armijo duhovščine.

To je že boljše vizem. Kajti če Cerkev ne čuti trpljenja sveta, pomeni, da popolnoma uničuje Božjega Duha. Svet živi v trpljenju, v zlu. Če Cerkev ves svet istoveti s Kristusovim kraljestvom, pomeni, da ji je trpljenje že odvzeto. To pa je že v korist boljše vizma: "Mi pač kažemo na trpljenje sveta, popi pa so do njega ravnodušni." To je seveda že razkroj, strašen razpad, ki je na koncu koncev privedel do gospostva te zle sile. Toda vse se je začelo zelo daleč nazaj. Nikogar nočem opravičevati. Razume se, da so možgani strašansko sprevrženi in jih je potrebno zdraviti.

Nikolaj: Tako so Kristusa križali tudi učenci in zadali rano v samo srce. Čakali so zemeljsko kraljestvo in ne nebeškega.

Varsonofij: To kraljestvo je popolnoma drugo ... Oh, že v predrevolucijski Rusiji je prišlo do ideološkega kreda: **uradno rusko kraljestvo je – pravoslavno kraljestvo**.

Nikolaj: Metropolitom umivajo noge. Ne umivajo oni nog svojim učencem in ne služijo Kristusu v njihovem obrazu. Obratno – njim umivajo noge. To je sprevrženost. To je v popolnem nasprotju s tem, kar je učil Gospod. Bral sem svete starce in se trudil, da bi izpolnil njihove zapovedi. Vedeti moraš, da samo preučevanje tekstov nima nobenega smisla. To, kar so učili mistiki-starci, je bilo v popolnem nasprotju s tem, kar te je obkrožalo v realnem duhovnem življenju. Od tega se mi je skoraj zmešalo. Nisem razumel, v čem je bistvo pravoslavja, če sveti starci učijo eno, v življenju pa vidim, da je popolnoma drugače! Če jim sam Kristus – Glava umiva noge, je to podoba za vse hierarhe in duhovnike.

Opazil sem, da jim poljubljam roke, jim služimo, umivamo jim noge, nosimo jim jaj-

ca, hranimo jih s smetano, vse jim nosimo tjakaj. Kakšen odnos imajo torej oni, ki sebe imenujejo pravoslavne, do tega, kar je učil Gospod? Če ste dobesedno na vsakem koraku sovražniki Kristusovega križa, kdo ste torej in kakšnega duha imate?

Varsonofij: Bistvo je v tem, da je narava Kristusovega kraljestva absolutno drugačna od zemeljskega kraljestva in celo, vsaj tako bi se zdelo, od najbolj pobožnega krščanskega. Tukaj gospoduje krščanska Cerkev, toda na nebu nima prvega mesta. V Bizancu je imperator Justinijan, ki je bil proglašen za pravičnega, prvi dal idejo, da sta kraljestvo in Cerkev ene narave: car in arhierej iz enega testa, toda pri vsem tem **prerok zemeljsko kraljestvo gleda kot zver**, le-to ima namreč naravo zveri. Celó če je njegova glava (cesar) krščen človek, kraljestvo ohranja naravo zveri. Človek more biti dober, lahko je Konstantin Veliki, toda v sami naravi je ta država – od zveri. Ta razloček se je že zdavnaj izgubil. Razumete? Država se je spremenila v del realnosti, ki ima naravo zveri in je tuja Kristusovemu kraljestvu. Pri nas, pri našem bratu in pri teh škofih so možgani in spoznanje že zdavnaj sprevrženi.

Nikolaj: Ta duh je navzoč v podzvesti duhovnikov povprečnih Cerkva. Vse to so grehi preteklosti. Zato tega v sedanjosti ne vidijo.

Varsonofij: Seveda. Stvar je v tem, da bo v prihodnjem življenju Cerkve vse to preživeto, ker se bo to, kar je mrtvega, s časom samo po sebi izločilo, – vsa mrhovina.

Nikolaj: V Rusiji je zelo veliko svetlih, po Svetem Duha razsvetljenih duhovnikov, ki bi mogli voditi narod. Kot ste rekli, so zamerili in drže figo v žepu. Ne bi smeli sedeti in kazati fige, ampak bi morali hraniti ljudi, ki so žejni in zaradi tega vpijejo. Vprašajte očeta,

kako ljudje blagoslavljaajo, kako se nas oklepajo in kako so žejni. Prihajajo k nam in govorijo: "Ti duhovnik, nahrani me že vendar, umiram", ali: "Slab duhovnik si, ker me ne moreš spreobrniti k veri". Ljudje se v duhu zatekajo k duhovnikom. V Rusiji je registriranih petnajst neodvisnih avtokefalnih Cerkva, ki se sovražijo in imajo medsebojne boje. Če se mi, pravoslavni, ne moremo zediniti, kaj moremo dati ljudem? Ljudje govorijo: "Vi se med seboj pretepetate, na nas pa letijo udarci in pesti."

Kraljestvo, ki je razdeljeno v sebi, ne bo obstalo. Notranje sovraštvo podira tempelj.

Varsonofij: Potrebno je razumeti, kdo je pravoslavni, pri čemer moramo opredeliti osnovni kriterij pravoslavja. Pravoslavje je veroizpoved v učlovečenega Boga in v pobožanstvenje človeka, osebe na najvišji stopnji. Če je to navzoče in če priznavajo Devico Marijo, je to vendarle pravoslavje.

Nikolaj: Naravnost k Mariji in iz tega izhajajoče spoznanje.

Varsonofij: To je pravoslavje. Veroizpoved – dva vesoljna cerkvena zbora. Ali resnično mislite, da se ves boj za pravoslavje omejuje na dva vesoljna cerkvena zbora? Boj traja do danes in je neprestano navzoč. Ali se je mogoče ustaviti le ob veroizpovedi? Pred nami je še veliko dela.

Še na temo o Antikristu. Kar se tiče dobe poldemine časov, jo karakterizira to, da Božje ljudstvo postane ena od plasti ideološke realnosti – in to se imenuje Cerkev. Cerkev je predvsem Jagnjetova Nevesta, tedaj je nepremagljiva. Jagnjetova Nevesta – Kraljica, Jagnje – Kralj, Jagnjetova Nevesta – Božja Mati, sveti nebeškega Jeruzalema: oni so nepremagljivi. Kar se tiče te plasti, ki je pogreznjena v zgodovino, se prav tako imenuje Cerkev, toda v nekoliko drugačnem smislu.

Nikolaj: To je zunanja Cerkev, zemeljska ustanova, ki jo peklenska vrata lahko premagajo.

Varsonofij: Da. To so napovedali preroki. Knjigi preroka Danijela in Janezove Apokalipse gledata to skrivnost pod različnim zornim kotom, toda govorita o istem, in če ju primerjamo, dobimo reliefno sliko. Sam izraz poslednji časi (prim. Dan 12,4.9) uporablja predvsem prerok Danijel. Prav on govori, da bo hudič v tej dobi premagal svete in da bo na koncu te dobe moč Božjega ljudstva popolnoma na tleh (v resnici on gleda nekoliko drugače, kot je rečeno v Razodetju). Danijel sporoča predvsem to: vse Božje ljudstvo trpi zaradi poraza. Teolog Janez slika v še bolj mračnih tonih: prva zver premaguje svete, njena podoba ubija svete, te, ki niso hoteli moliti zveri. Na prvi pogled lahko razumemo, da je govor o mučeništvu, kajti zver mori tiste, ki je nočejo moliti, mučenišтво pa pomeni zmago.

Stvar je v tem, da ta podmena zadeva ob drugo prerokbo: ves čas vladanja zveri (ki je označeno s simbolom dvainštirideset mesecev) novozavezni Jeruzalem teptajo molilci zveri: "*In ti bodo sveto mesto teptali dvainštirideset mesecev*" (Raz 11,2). Če je Izrael – vse Božje ljudstvo, je torej Jeruzalem – hierarhija.

Teptanje je **poniževalni** plen. To ni preprosto poraz, suženjstvo – to je skrajno ponižujoč poraz (beseda je dobesedno vzeta od običajev davnih zavojevalcev, ki so stopili na hrbet premaganih kraljev), stanje premaganosti z obrazom navzdol, ko na hrbtu stojijo sovražniki ...

Nikolaj: Usmrnitev Cerkve ...

Varsonofij: Da, se razume. V tem je vključeno vse, tudi usmrnitev. To je največje odtrganje od že uresničene Cerkve, odtrganje od Jagnjetove Neveste (Jagnjetova poroka),

popolno odtrganje od Nje, ki je kot Jagnjetova Nevesta nepremagljiva. Ona sokraljuje s Kristusom, ona je Kraljica. Tukaj stoje na hrbtu cerkvene hierarhije častilci zveri – pogani. To pomeni, da usmrtimev s podobo zveri ni fizična. Kajti če bi bila fizična, bi bilo to mučeniško dejanje vsega naroda. V tem primeru pa ne bi mogli govoriti o teptanju.

Če bi bilo to mučeniško dejanje, bi kri umila greh poraza, kajti *“od kogar je namreč kdo premagan, temu je tudi usuženjen”*¹⁰ (2 Pt 2, 19), – takšne so besede apostola Petra. Če je ljudstvo premagano od zveri, je od zveri tudi **podjarmljeno**. Če bi vse ljudstvo na to zveropoklonstvo, ki ga širi država, odgovorilo z množičnim vsenarodnim mučeniškim dejanjem, bi prišlo do najsvetlejšega obdobja zgodovine, ker resničnim kristjanom nikoli ni bila lastna bojazen pred fizično smrtjo. Apostoli se niso nikoli bali fizične smrti. Nasprotno. Tudi pri svetnikih lahko vidimo, da je fizična smrt le prekinitev bivanja na tem mučnem svetu, kjer prihaja do neprestanih hudodelstev, krikov, nemira, hudobije. Pri prvih kristjanih strahu pred smrtjo ni bilo. Ko je Farrar raziskoval epitafe na grobnicah rimskih katakomb in primerjal napise nad poganskimi in krščanskimi grobovi, je ugotovil, da so ti popolnoma različni: pri kristjanih sta navzoča popolna spokojnost in radost. Pri kristjanih je strah pred smrtjo povsem izginil.

Kristus nas je osvobodil od smrti. Če bi namreč tukaj govorili o fizični usmrtitvi kristjanov, bi bil to najslavnejši čas: ves narod bi zavrgel češčenje zveri, vsi bi postali mučenci. V samem bistvu je to strašen čas: **je čas duhovne usmrtitve Božjega ljudstva**. Ta čas je označen s simboloma poldedmine časov in dvainštiridesetih mesecev. Je čas zmagujočega protikršćanstva.

Seveda, simboli zajemajo mnogo stvari. Kaj nasploh pomeni poldedmnina časov in kaj dvainštirideset mesecev? Če je Božje ljuds-

tvo poraženo od zveri, je to mogoče samo zaradi tega, ker se je med ljudstvom in vrhom Cerkev, ki se je udejanjil kot Jagnjetova Nevesta, zgodilo, na kar je opozarjal apostol Pavel poganske kristjane: *“Sicer boš tudi ti odsekan”* (Rim 11, 22). V enajstem poglavju pisma Rimljanom apostol Pavel poganske kristjane svari: *“Zato se ne prepuščaj domišljavosti”* (Rim 11, 20). Oni (Judje) niso vztrajali v veri, zato bodi previden, ker moreš biti odsekan tudi ti, če boš izgubil vero. Odsekanost, pred katero je svaril apostol Pavel (kot o možni nevarnosti), teolog Janez vidi kot že izvršen dogodek.

Nikolaj: Da, gre za duha napuha, ki je premagal Cerkev. Gog in Magog (v prevodu iz starohebrejskega) pomenita zbor tistih, ki se povišujejo.

Varsonofij: Da, pravilno. Toda to je že druga doba, razumete? Tam jasno razlikujemo tri dobe. Je sedanji zvižalni vek, to, o čemer so govorili apostoli, kar v bistvu imenujejo **konec sveta**. To je heretičen, brezbožen izraz. **Nikakršnega konca sveta nikoli niso napovedovali!** To, kar je učil Kristus, je **konec veka**. Katerega veka? Apostol Pavel ga je imenoval *sedanji hudobni vek*¹¹ (Gal 1, 4). Na njem ima hudič tako veliko oblast in moč, da ga Kristus Odrašenik predstavlja kot kneza tega sveta, apostol Pavel pa boga tega veka. Sedanji zvižalni vek ima svoj konec. Njegov konec vidijo preroki (Janez Teolog) v treh etapah, v treh dobah, ki si sledijo druga za drugo.

Prva doba se imenuje **poldedmina časov**, druga – **tisočletje** in tretja doba – **mali čas**. Tako uči Janez Teolog. Danijel prvo dobo imenuje – **poldedmina časov**, drugi dve pa – **čas in obdobje**. Pri čemer *čas* (druga doba) sovпада s tem, kar Janez Teolog imenuje **tisočletje**. Tako so dobe označene in se jasno razločujejo. Na osnovi tega je mogoče spoznati naš čas.

Nikolaj: Presenetljivo. Ali ste to ugotovili Vi?

Varsonofij: Da, že pred mnogimi leti. V meni se je vse to kopičilo, toda nikakor nisem mogel izpeljati do konca. Seveda, nemo-goče bi bilo ugotoviti, če ne bi bilo zna-menja Božje Matere, ki je pokazalo pot. Samo z njim moremo točno odgovoriti na vpraša-nje. Patristika (cerkveni očet) glede tega ni dala odgovora. Zakaj? Lahko pojasnim. Je zelo preprosto.

Potrebno se je spomniti zadnjega pogo-vora apostolov z Jezusom Kristusom na dan Vnebohoda. Na vnebohodni dan je Kristus izrekel svoje poslednje besede na zemlji.

Na štirideseti dan (na dan svojega vnebohoda), ko so se zbrali na Oljski gori, mu je apostol zastavil vprašanje, ki ga ponavadi vsi prezro, je pa zelo resno. Dobesedno se glasi takole: *Gospod, ali boš v tem času obnovil izrael-sko kraljestvo (Apd 1,6)?* Vedno gredo mimo njega, ker mislijo, da gre za judovska zemelj-ska patriotska pričakovanja, On pa je bil glede tega odklonilen. Seveda pa bistvo sploh ni v tem. Dobesedno ga vprašajo: "Gospod, ali boš v tem času izpolnil to obljubo, katero Da-nijel trikrat ponavlja v sedmem poglavju?" To je konkretno vprašanje o izpolnitvi pre-rokbe, o kateri verujoči niso dvomili. Jezus jim na vprašanje odgovori: *Ne gre vam*¹² (v slo-vanščini, v ruščini je to grob prevod, ne po-vsem točen), *da bi vedeli čase in trenutke, ki jih je Oče pridržal svoji oblasti*¹³ (Apd, 1,7).

Torej o pristnosti in verodostojnosti te prerokbe Kristus-Odrešenik niti malo ne dvo-mi. Še več kot to, celo okrepil je njihovo vero vanjo. Odgovoril je, da je ta čas v Očetovi ob-lasti. Nedvomno bo ta čas nekoč prišel, ob-vezno bo prišel, samo vam, apostolom, ni dano, da bi zanj vedeli. Pri vsem tem ne gre za to, da še nimate tiste milosti, katero bo-ste prejeli na Binkošti, čez deset dni. Ne gre za to. Celo ko boste prejeli to polnost, kljub

temu zanj ne boste mogli vedeti, ker **milost, ki daje moč spoznanja tega časa, bo prišla s tem časom samim.**

Stvar je v tem, da je bilo za označevanje časov v semitskih jezikih veliko različnih besed, v tistem času pa je v aramejščini, ki so jo govorili, obstajal izraz "zman". Glede tega sem spraševal semitologe. Ta izraz obstaja v starohebrejščini, aramejščini, arabščini in dru-gih jezikih. Pomeni (ima enak koren kot gla-gol, ki pomeni določati, naprej ugotavljati) čas, ki je določen in pripravljen. Ko je Odrešenik začel svojo pridigo, kot poroča evan-gelij po Marku, je govoril, da *"se je čas dopolnil in Božje kraljestvo približalo"* (Mr 1,15). Za-nesljivo je govoril o času "zman", ker se je ta-krat vse naenkrat na novo vzpostavilo, vsa pol-nost smisla. Govoril je : **"Dopolnilo se je to, kar je Bog določil in pripravlil."**

Apostoli so zastavili vprašanje o času, ka-terega Danijel takole napoveduje (posveče-ne so mu tri vrstice, citiral bom samo eno): *"Kraljestvo, oblast in moč nad kraljestvi pod vsem nebom bo dana ljudstvom svetih Naj-višjega"*¹⁴ (Dan 7,27). Zelo razločno je reče-no: **pod vsem nebom**. Ne nekje v transcen-dentnih sferah, ne da je nekaj nekje na drugih svetovih, kar so domislili Indijci.

Judovska religija je vera svetega religioz-nega materializma. V tem je moč, okus in sol. Slednja potrjuje, da bo nekoč na tej grešni zemlji, na tem pokvarjenem svetu, na kate-rem se hudič izkazuje za kneza, prišlo do ab-solutnega slavlja religiozne pravice. V tem je sol svetega bibličnega materializma. Judov-ski narod je bil zato od Boga izbran, da bi trd-no veroval, da bo na tem sprijenem in pokvarjenem svetu z vso gotovostjo zavlada-la Božja pravica. Takšna je posebnost Abraha-move vere. To je sveti materializem, zaradi katerega so bili izbrani kot sveta sredina za utelešenja Boga. *"Kraljestvo, oblast in moč nad kraljestvi pod vsem nebom bo dana ljudstvom svetih Najvišjega"* (Dan 7,27). Sveto ljudstvo

Najvišjega je eno od imen Cerkve. Sinonim tega imena je Božji Izrael, ki je eno izmed poimenovanj Cerkve Jezusa Kristusa.

In ko mu zadajo vprašanje: *“Ali boš v tem času obnovil izraelsko kraljestvo (Apd 1, 6)?*, se beseda ne nanaša ne na judovski narod, ne na kakršen koli narod nasploh. Lahko govorimo o narodu kristjanov, toda ta ima v jeziku Biblije ime **Božji Izrael**.

Nikolaj: Božje ljudstvo.

Varsonofij: Božje ljudstvo, sveto ljudstvo, sveto ljudstvo Najvišjega ali preprosto: Božji Izrael. O tem kraljestvu Božjega ljudstva na

zemlji so apostoli vprašali Jezusa: “Ali ga nočes ustanoviti ne sedaj, ne ob prvem prihodu?”

“Ne”. Preučujte odgovor! “Ne, ne ob prvem.” – “Ob drugem?” – “Ne, zato ker pred drugim prihodom časa ne bo več. Nastopila bo večnost.” – “Toda kdaj?” – “Ni dano vam. Vam, apostoli, deset dni do Binkošti, ni dano, prav tako ne bo dano po prejetju Svetega Duha.” – “Toda kdaj bo dano?” – To bo Bog Oče razodel s prihodom teh časov.” V tem je smisel odgovora.

Kaj bi se zgodilo, če bi se apostoli začeli ukvarjati z razrešitvijo tega vprašanja, v nasprotju s tem, pred čemer je posvaril Jezus? Zmotili bi se. Ali imam prav? To se je tudi

Marija Vladařica (*Deržavnaja*). Tempera na lesu, 17. stol., stolnica, Rjazan.

potrdilo. Ko so se njihovi najbližji učenci: Irenej Lionski, celo še bližji Papija Rapijski, učenec Janeza Teologa, Hipolit Rimski začeli ukvarjati s to tematiko, so prišli do heretične rešitve, nepravilne, ki se po pravici ocenjuje kot hiliazem, toda ne ta, ki je bil obsojen in ga je Cerkev zavrgla.

V sedmi vrstici veroizpovedi govorimo: *In njegovemu kraljestvu ne bo konca*. Ta formulacija je bila v resnici skovana proti staremu hiliazmu. Najbolj grobi hiliazem, stari (izpovedovali so ga heretiki: gnostiki itd.), se je glasil tako: "Ob drugem prihodu bo nastopilo tisočletno kraljestvo Jezusa Kristusa na zemlji." To je najbolj grobi hiliazem. Povrh je brezbožen, ker se s tem časom, tisočletjem, omejuje Kristusovo kraljestvo, katero nima nobenih meja ne v času, ne v prostoru. To je eno od popolnosti Božje Osebe Jezusa Kristusa.

Prvič, to kraljestvo je večno, drugič, večno je v sedanjosti. Kristusovo kraljestvo je samo večno, toda tega je za sedaj malo. Je realno večno, **sedanje**. Tega ne opazijo vsi. Kristus kraljuje, ker je Bog. Reči, da bo nekoč nekje kraljeval, je enako, kot če bi rekli, da bo nekoč nekje postal Bog. Če Bog ne kraljuje, ne biva. Bog je vselej samo Kralj, zato tisočletje prištevati h Kristusovem kraljestvu pomeni brezbožnost. Apostoli nikoli niso oznanjali nika kršnega Kristusovega tisočletnega kraljestva. Oznanjali so večno Kristusovo kraljestvo.

Tisočletje se ne nanaša na Kristusovo kraljestvo. O tem govorijo teksti Apokalipse. Tam je rečeno, da kristjani, ki so jih pobile zveri, oživijo in zakraljujejo s Kristusom. Ni govor o Kristusovem kraljestvu, ampak o **zakraljevanju Božjega ljudstva s Kraljem Kristusom**. Zakaj je sploh obljubljena takšna primerjava? Zato, ker je Božje ljudstvo poklicano, da postane ženska stran Jagnjeto-ve poroke.

V nadaljevanju se pričinja najzanimivejši del. Vrh vsega tega je Brezmadežna Devica

Marija. Ona je že na Binkošti zakraljevala s Kristusom, ker je do drugega prihoda Svetega Duha na zemljo že prišlo in ker je bila njena oseba pobožanstvena na binkoštni dan. V njeni podobi se je Cerkev že udejanjila kot Kraljica, ki je blizu Mesijeve desnice, v skladu s prerokbo psalma: "*Kraljica stoji na tvoji desnici*"⁷⁵ (Ps 45,10). Ta prerokba je uporabljena v liturgiji Janeza Zlatoustu.

V času proskomidije¹⁶ se delček Bogorodice izpostavi z besedami: "Kraljica stoji na tvoji desnici." Ta prerokba obenem velja za Bogorodico in za Cerkev. Cerkvni očetje so tako tudi razlagali. O Cerkvi prihodnjega veka govori Atanazij Veliki, o Presveti Devici Mariji Janez Zlatousti, Bazilij Veliki o obeh hkrati. V njeni podobi se je že uresničila Cerkev prihodnjega veka. V eshatološkem smislu je popolnost Cerkve že dosežena v osebi Presvete Device Marije. Na binkoštni dan je bilo že vse uresničeno.

In kaj sledi potem? Zatem se pričinja najbolj aktualna stvar. To skupno kraljevanje s Kristusom se je v Njej že uresničilo. Toda potem je govor o zemeljskem Božjem ljudstvu. To je najpretnesljivejša, najbolj navdihnjena, najbolj neverjetna prerokba, najsvetlejša svetopisemska obljuba! Nanaša se na zemeljsko Božje ljudstvo, ki je na pragu tega časa poraženo, usmrčeno, duhovno omrtvelo in je postalo ponižujoč plen. Če hudič nekaj časa slavi zmago, to pomeni, da ga v naslednji dobi čaka tak poraz, o merilih katerega moremo soditi z ozirom na razmerje, ki je bilo od začetka pokazano v prvi Mojzesovi knjigi.

Ko Gospod napoveduje: "*Sovraštvo bom naredil med teboj in ženo in med tvojim zarodom in njenim zarodom; ta ti bo glavo strl, ti ga boš pa ranila na peti*"⁷⁷ (1 Mz 3,15), – je s tem samim pokazano to razmerje. Če je hudič v kakšni dobi zelo uspešen, to pomeni, da ga v naslednji dobi čaka poraz, o velikosti katerega je mogoče soditi po tem razmerju. Ti (hudič) si zadal poraz Božjemu ljudstvu,

toda v naslednji dobi te čaka stokrat hujši poraz. Ti si z udarcem ranil peto, tebe bodo zadeli v glavo.

Naslednja doba je označena s simbolom **tisoč let**, ko bo hudič popolnoma paraliziran, absolutno, v vsej polnosti, po njem umorjeno krščanstvo pa bo znova oživel. Govor je o duhovnem vstajenju tistega življenja, ki prihaja prek rojstva iz zgornjega Jeruzalema: od Matere nas vseh.

Nadaljevanje v naslednji številki.

Prevod: Silvo Novak

1. Iguman Varsonofij govori o **Jagnjetovi ženi**. Izraz se nanaša na Raz 21,9, kjer je rečeno: *Pridi, da ti pokažem zaročenko, Jagnjetovo nevesto!* Grški original se glasi: *Deûro, deikso soi tèn nýmfen tèn gynaiika toû agniou*. Latinski prevod se zvesto drži originala: *Veni, et ostendam tibi sponsam, uxorem Agni*. Rusi so izraz *gynaiika toû agniou* prevedli dobesedno kot Jagnjetovo ženo. Slovenski prevajalec je original razumel kot **Jagnjetovo Nevesto**. V tem prevodu bom uporabljal izraz Jagnjetova Nevesta, ker je Slovencem bližji.
2. Ruska pravoslavna Cerkev, zvesta vzhodni tradiciji, uporablja za označevanje Božjih Oseb v Sveti Trojici izraz hipostaza.
3. Zaradi boljšega razumevanja avtorjeve misli navajam stari prevod. Novi prevod: *Jeruzalem pa*

bodo teptali narodi, dokler se ne izpolnijo časi narodov.

4. Ruski prevod ima izraz *končajjo*, slovenski pa *izpolnijo*. V našem prevodu lažje razumemo avtorjevo razlago.
5. Navajam stari prevod. Novi: *... dokler se ne izpolnijo časi narodov.*
6. Navajam stari prevod. Novi: *Tebe bo Bog udaril, ti pobeljeni zid.*
7. Ektenija je prošnja molitev s ponavljajočimi se klici (podobno kot pri litanijah).
9. Ruski prevod uporablja namesto besede *stvarstvo* izraz *snov*.
9. Navajam stari prevod.
10. Navajam stari prevod. Novi: *Kajti človek je suženj tega, čemur podleže.*
11. Navajam stari prevod. Novi: *Sedanji pokvarjeni svet.*
12. Ruski prevod: *"Ne est' vaše."*
13. Zaradi boljšega razumevanja avtorjeve misli navajam stari prevod. Novi: *Ni vaša stvar, da bi vedeli za čase in trenutke, ki jih je Oče določil v svoji oblasti.*
14. Navajam stari prevod. Novi: *Kraljestvo in oblast in veličina nad kraljestvi pod vsem nebom bodo dani ljudstvu svetih Najvišjega.*
15. Navajam stari prevod. V novem prevodu smisel sploh ni razviden. Novi: *Na tvoji desnici stoji družica iz Ofirja.*
16. Proskomidija je priprava na liturgijo (oblačenje in priprava darov).
17. Zaradi velike poznanosti in pomembnosti te prerokbe navajam stari prevod. Novi: *Sovraštvo bom naredil med teboj in ženo ter med tvojim zarodom in njenim zarodom. On bo strl tvojo glavo, ti pa boš ranila njegovo peto.*